

**Metodické usmernenie
Úseku bankového dohľadu Národnej banky Slovenska
z 21. júna 2005 č. 3/2005**

k systému a postupom vnútornej kontroly banky a pobočky zahraničnej banky podľa § 23 ods. 1 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Účel metodického usmernenia

Podľa § 23 ods. 1 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) je banka povinná v stanovách rozdeliť a upraviť právomoci a zodpovednosť v banke za systém vnútornej kontroly, vrátane útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu, zodpovedajúci zložitosti a rizikám bankových činností, ako aj upraviť vzťahy a spoluprácu medzi štatutárnym orgánom, dozornou radou, vedúcimi zamestnancami banky, útvarom vnútornej kontroly a vnútorného auditu. Podľa § 26 ods. 2 zákona je pobočka zahraničnej banky povinná postupovať pri ustanovení systému vnútornej kontroly obdobne ako banka. Z uvedeného vyplýva, že každá banka a pobočka zahraničnej banky má mať funkčný systém vnútornej kontroly. Cieľom tohto metodického usmernenia je určiť jednotné pravidlá, ktorými by sa mala riadiť štruktúra systému vnútornej kontroly banky a pobočky zahraničnej banky.

Toto metodické usmernenie je zaradené do kategórie „**Proces riadenia rizík**“.

Obsah metodického usmernenia

- A:** definícia systému vnútornej kontroly (bod 1)
- B:** procesová kontrola (body 2 a 3)
- C:** mimoprocsová kontrola (bod 4)
- D:** úlohy útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu (body 5 a 6)
- E:** zodpovednosti vedenia banky a pobočky zahraničnej banky v rámci systému vnútornej kontroly (body 7 až 10)
- F:** zásady útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu (bod 11 až 19)
- G:** výkon kontroly útvarom vnútornej kontroly a vnútorného auditu (bod 20 až 33)

A: definícia systému vnútornej kontroly

1. Systém vnútornej kontroly predstavuje procesovú kontrolu podľa bodov 2 a 3 a mimoprocessovú kontrolu podľa bodu 4. Požiadavky ustanovené týmto metodickým usmernením by mala banka a pobočka zahraničnej banky (ďalej len „pobočka“) primerane použiť vo svojich vnútorných predpisoch.

B: procesová kontrola

2. Banka alebo pobočka by mala zabezpečiť vykonávanie **priamej procesovej kontroly** a jej zadefinovanie do systému vnútorných predpisov. Priamou procesovou kontrolou sa rozumejú všetky formy nepretržitých kontrolných opatrení, postupov a mechanizmov v jednotlivých útvaroch banky alebo pobočky, ktoré sú priamou (bezprostrednou) súčasťou pracovných postupov na dennej báze, a bez ich vykonania nie je pracovný proces ukončený. Priamou procesovú kontrolu by mali vykonávať zamestnanci alebo organizačné jednotky, ktoré sa zúčastňujú na jednotlivých pracovných postupoch.

3. Banka alebo pobočka by mala zabezpečiť vykonávanie **nepriamej procesovej kontroly** a jej zadefinovanie do systému vnútorných predpisov. Nepriamou procesovou kontrolou sa rozumejú všetky formy nepretržitých kontrolných opatrení, postupov a mechanizmov v jednotlivých útvaroch banky alebo pobočky, ktoré sú nepriamou (sprostredkovanou) súčasťou pracovných postupov. Nepriamou procesovú kontrolu by mali vykonávať vedúci zamestnanci jednotlivých útvarov banky alebo pobočky zodpovední za kontrolované procesy a za výsledky kontroly alebo nimi poverení zamestnanci.

C: mimoprocessová kontrola

4. Banka alebo pobočka by mala zabezpečiť vykonávanie **mimoprocessovej kontroly** a jej zadefinovanie do systému vnútorných predpisov. Mimoprocessovou kontrolou sa rozumie kontrola nezávislá na prevádzkových a obchodných postupoch. Mimoprocessovú kontrolu vykonáva samostatný a nezávislý útvar vnútornej kontroly a vnútorného auditu. Mimoprocessová kontrola môže byť vo výnimočných a vopred určených prípadoch vykonaná ako súčasť pracovného postupu banky alebo pobočky; v tomto prípade by banka alebo pobočka mala zabezpečiť zachovanie nezávislosti a vylúčenie akéhokoľvek konfliktu záujmov.

D: úlohy útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu

5. Kontrolná činnosť útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu by mala zahŕňať všetky prevádzkové a obchodné postupy banky alebo pobočky a zodpovedať rozsahu, zložitosti a rizikám bankových činností.

6. Útvar vnútornej kontroly a vnútorného auditu by mal byť v súlade s § 23 ods. 2 zákona zodpovedný najmä za kontrolu (skúmanie) a hodnotenie

a) funkčnosti, účinnosti, hospodárnosti a primeranosti systému vnútornej kontroly,

- b) funkčnosti, účinnosti, hospodárnosti a primeranosti jednotlivých riadiacich a kontrolných systémov banky alebo pobočky, najmä systému účtovníctva, výkazníctva, controllingu a informačného systému,
- c) funkčnosti, účinnosti a primeranosti systému riadenia rizík¹⁾,
- d) dodržiavania zásad obozretného podnikania banky,
- e) dodržiavania zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov,
- f) dodržiavania vnútorných predpisov a postupov v banke alebo v pobočke,
- g) pripravenosti banky alebo pobočky na vykonávanie nových druhov obchodov z hľadiska riadenia rizík,
- h) informácií, ktoré je banka povinná uverejňovať podľa § 37 ods. 4 zákona.

Útvar vnútornej kontroly a vnútorného auditu by mal byť zodpovedný aj za sledovanie odstraňovania zistených nedostatkov a realizáciu návrhov (odporúčaní) na nápravu nedostatkov. Útvar vnútornej kontroly a vnútorného auditu by mal svojou činnosťou plniť osobitné funkcie podporujúce riadiace úrovne banky; na tento účel môže v rámci svojich úloh vykonávať poradenskú činnosť voči vedeniu banky (dozorná rada, predstavenstvo) alebo pobočky (vedúci pobočky) alebo voči organizačným útvarom banky alebo pobočky za predpokladu zaručenia jeho nezávislosti. Útvar vnútornej kontroly a vnútorného auditu vykonáva aj osobitné kontroly, napríklad kontroly na žiadosť dozornej rady v ňou vymedzenom rozsahu podľa § 25 ods. 4 zákona.

E: zodpovednosti vedenia banky a pobočky zahraničnej banky v rámci systému vnútornej kontroly

7. Banka a pobočka sú podľa § 41 ods. 3 zákona povinné bezodkladne informovať Národnú banku Slovenska o nedostatkoch zistených pri vykonávaní činnosti podľa § 23 ods. 2 zákona. Banka a pobočka predkladá podľa § 41 ods. 4 zákona do 31. marca kalendárneho roka Národnej banke Slovenska správu o výsledku činnosti útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu za predchádzajúci kalendárny rok, o prijatých opatreniach na nápravu nedostatkov v činnosti banky alebo pobočky zistených útvarom vnútornej kontroly a vnútorného auditu a schválený plán kontrolnej činnosti na kalendárny rok.

8. Za zriadenie a funkčnosť útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu zodpovedá v súlade s § 23 ods. 1 písm. c) zákona vedenie banky (dozorná rada alebo predstavenstvo) alebo pobočky (vedúci pobočky); túto zodpovednosť nemôže preniesť na iný subjekt. Útvar vnútornej kontroly a vnútorného auditu by mal byť podriadený priamo vedeniu banky (dozornej rade alebo predstavenstvu) alebo jednému z členov vedenia banky (dozornej rady alebo predstavenstva) alebo pobočky, ktorým by mal byť v optimálnom prípade predseda dozornej rady, predseda predstavenstva banky alebo vedúci pobočky. Dozorná rada môže na doplnenie systému vnútornej kontroly zriadiť výbor pre audit. Úlohou výboru pre audit by mala byť pomoc vedeniu banky (dozorná rada alebo predstavenstvo) pri plnení jeho zodpovednosti za funkčnosť útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu. Výbor pre audit by mal byť zložený väčšinou z členov predstavenstva a dozornej rady.

9. Za vypracovanie, schválenie a presadzovanie organizačného poriadku banky alebo pobočky, ktorý je zásadným predpokladom pre funkčnosť systému vnútornej kontroly, by malo zodpovedať vedenie banky (predstavenstvo) alebo pobočky (vedúci pobočky).

¹⁾ Opatrenie Národnej banky Slovenska č. 12/2004 o rizikách a systéme riadenia rizík.

10. Za vypracovanie, schválenie a presadzovanie písomnej podoby štatútu útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu by malo zodpovedať vedenie banky (predstavenstvo) alebo pobočky (vedúci pobočky). Štatút útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu by mal
- a) zohľadňovať zásady útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu uvedené v tomto metodickom usmernení,
 - b) obsahovať určenie zásad, cieľov, úloh, postavenia a organizačných väzieb, právomoci, zodpovednosti a systému správ útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu,
 - c) obsahovať postupy útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu pri sledovaní odstraňovania zistených nedostatkov a realizácii návrhov (odporúčaní) na nápravu nedostatkov,
 - d) byť pravidelne prehodnocovaný a v prípade potreby zmenený.

F: zásady útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu

11. Banka alebo pobočka by mala v písomnom štatúte útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu určiť zásady útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu, ktoré sú uvedené v bodoch 12 až 19 tohto metodického usmernenia.

Oddelenie činností a zodpovedností

12. Útvar vnútornej kontroly a vnútorného auditu by mal byť samostatným vnútorným organizačným útvarom banky, ktorý z poverenia vedenia banky (predstavenstva) alebo pobočky (vedúci pobočky) vykonáva mimoprocesovú vnútornú kontrolu (úlohy uvedené v bodoch 5 a 6 tohto metodického usmernenia).

13. Útvar vnútornej kontroly a vnútorného auditu by mal byť nezávislý na kontrolovaných prevádzkových a obchodných postupoch. Zamestnanci útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu by preto zásadne

- a) nemali byť poverovaní úlohami a aktivitami, ktoré nesúvisia s vnútornou kontrolou a nie sú v súlade s ich kontrolnou činnosťou,
- b) sa nemali podieľať na prevádzkových a obchodných postupoch banky alebo pobočky,
- c) nemali zodpovedať za výsledok kontrolovaných procesov.

14. Zamestnanci iných útvarov banky alebo pobočky by zásadne nemali byť poverovaní úlohami útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu; týmto sa nevylučuje, aby boli zamestnanci iných útvarov banky alebo pobočky z dôvodu ich osobitných znalostí v odôvodnených prípadoch poverení činnosťami pre útvar vnútornej kontroly a vnútorného auditu.

Nezávislosť útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu

15. Útvar vnútornej kontroly a vnútorného auditu by mal mať právo samostatne a nezávisle

- a) určovať svoje úlohy; oprávnenie dozornej rady požiadať vedúceho útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu banky o vykonanie kontroly banky v ňou vymedzenom rozsahu podľa § 25 ods. 4 zákona týmto nie je dotknuté,
- b) vypracúvať správy a hodnotenia výsledkov kontrol.

Prístup k informáciám

16. Banka alebo pobočka by pre útvary vnútornej kontroly a vnútorného auditu mala zabezpečiť

- a) možnosť zúčastniť sa na zasadnutí všetkých rozhodovacích a poradných orgánov a výborov banky,
- b) možnosť úplného a neobmedzeného prístupu k dokumentom, informáciám, údajom, podkladom, prevádzkovým a obchodným postupom banky alebo pobočky, pokynom a rozhodnutiam banky alebo pobočky a osobám a fyzickým hodnotám, ktoré majú alebo by mohli mať priamy alebo nepriamy význam pre vnútornú kontrolu.

17. Všetky organizačné útvary banky alebo pobočky by mali byť povinné poskytnúť útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu informácie v prípade vzniku závažných nedostatkov.

Kvalifikácia zamestnancov

18. Vedenie banky (predstavenstvo) alebo pobočky (vedúci pobočky) by malo zabezpečiť dostatočné zdroje potrebné na realizáciu štatútu útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu, najmä finančných zdrojov a dostatočný počet kvalifikovaných zamestnancov a ich zastupiteľnosť tak, aby zodpovedali rozsahu a zložitosti činností banky a požiadavkám dohľadu.

19. Kvalifikácia (znalosti a schopnosti) zamestnancov útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu by mala sústavne zodpovedať

- a) najnovšiemu stavu kontrolovaných prevádzkových a obchodných postupov,
- b) rizikám kontrolovaných prevádzkových a obchodných postupov.

G: výkon kontroly útvarom vnútornej kontroly a vnútorného auditu

20. Banka alebo pobočka by mala zabezpečiť podmienky pre výkon kontroly v súlade s bodmi 21 až 33 tohto metodického usmernenia.

Plánovanie kontroly

21. Útvary vnútornej kontroly a vnútorného auditu by mali vypracúvať periodický a strategický plán kontrolnej činnosti. Plány kontrolnej činnosti by mali

- a) byť rizikovo orientované,
- b) zohľadňovať existujúce riziká vyplývajúce z vyhodnotenia podnetov vedenia banky (dozorná rada, predstavenstvo) alebo pobočky (vedúci pobočky),
- c) zodpovedať rozsahu a zložitosti činností banky alebo pobočky.

Vedenie banky (predstavenstvo) alebo pobočky (vedúci pobočky) by malo schvaľovať periodický a strategický plán kontrolnej činnosti a jeho prípadné zmeny.

22. Periodický plán kontrolnej činnosti vypracúva útvary vnútornej kontroly a vnútorného auditu v súlade s § 41 ods. 4 zákona na obdobie jedného kalendárneho roka, prípadne aj na kratšie časové obdobie.

23. Strategický plán by mal útvár vnútornej kontroly a vnútorného auditu vypracúvať na obdobie 3-5 rokov. Strategický plán kontrolnej činnosti by mal určovať periodicitu (frekvenciu) vykonávania činností pri zohľadnení rozsahu a zložitosti činností banky alebo pobočky. Všetky prevádzkové a obchodné postupy banky by mali podliehať periodicite (frekvencii) kontrol, ktorá by nemala byť dlhšia ako tri roky; prevádzkové a obchodné činnosti banky s osobitnými rizikami by mali podliehať kontrole najmenej raz ročne.

24. Banka alebo pobočka by mala zabezpečiť možnosť okamžitého vykonania akejkoľvek osobitnej kontroly mimo plánu kontrolnej činnosti.

Zameranie kontrolnej činnosti

25. Zameranie kontrolnej činnosti vyplýva z úloh útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu. Kontrolná činnosť by mala byť rizikovo orientovaná a mala by sa vzťahovať na všetky prevádzkové a obchodné postupy banky, najmä na samotný systém vnútornej kontroly, systém účtovníctva, výkazníctva, controllingu, informačný systém a systém riadenia rizík.

26. Druh, rozsah, periodicitu (frekvencia), spôsoby a metódy kontrolnej činnosti by mali byť zamerané na to, aby útvár vnútornej kontroly a vnútorného auditu zistil a opísal stupeň správnosti a primeranosti kontrolovaných prevádzkových a obchodných postupov banky a odhalil príčiny vzniknutých nežiaducich javov.

Správy útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu

27. Vedúci útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu podľa § 25 ods. 5 zákona bezodkladne informuje dozornú radu banky a Národnú banku Slovenska o nedostatkoch zistených pri vykonávaní činnosti podľa § 23 ods. 2 zákona; vedúci útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu by mal bezodkladne informovať o zistených nedostatkoch aj predstavenstvo banky alebo vedenie pobočky (vedúci pobočky).

28. Útvár vnútornej kontroly a vnútorného auditu by mal o každej vykonanej kontrole vypracovať písomnú správu a predložiť ju bezodkladne vedeniu banky (predstavenstvo) alebo pobočky (vedúci pobočky). Správa útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu o vykonanej kontrole by mala obsahovať

- a) predmet kontroly (organizačný útvár, prevádzkový a obchodný postup a pod.),
- b) zistenia kontroly, najmä podstatné zistené nedostatky (výhrady),
- c) riziká pre banku alebo pobočku; tieto by mali byť bezodkladne oznámené vedeniu banky (dozorná rada, predstavenstvo) alebo pobočky (vedúci pobočky),
- d) zhodnotenie výsledkov kontroly, najmä návrhy (odporúčania) na nápravu nedostatkov (dosiahnutie zlepšenia),
- e) stanovisko príslušných (kompetentných) zamestnancov kontrolovaného organizačného útvaru banky alebo pobočky k zisteným nedostatkom (výhradám) a návrhom (odporúčaniam).

29. Útvár vnútornej kontroly a vnútorného auditu by mal bezodkladne po skončení kalendárneho roka vypracovať správu o výsledku činnosti útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu za predchádzajúci kalendárny rok a predložiť ju vedeniu banky (predstavenstvo) alebo pobočky (vedúci pobočky) a Národnej banke Slovenska. Národnej

banke Slovenska banka a pobočka predkladá túto správu podľa § 41 ods. 4 zákona do 31. marca kalendárneho roka. Správa o výsledku činnosti útvaru vnútornej kontroly by mala obsahovať

- a) správu o dodržaní plánu kontrolnej činnosti na kalendárny rok,
- b) správu o všetkých kontrolách vykonaných v priebehu kalendárneho roka,
- c) správu o závažných nedostatkoch (výhradách) a prijatých a vykonaných opatreniach na nápravu nedostatkov v činnosti banky alebo pobočky zistených útvarom vnútornej kontroly a vnútorného auditu.

Sledovanie opatrení na nápravu zistených nedostatkov

30. Útvar vnútornej kontroly a vnútorného auditu by mal sledovať odstraňovanie zistených nedostatkov a realizáciu návrhov (odporúčaní) na nápravu nedostatkov.

31. Útvar vnútornej kontroly a vnútorného auditu by mal v prípade, ak nedôjde v primeranom čase k odstráneniu zistených nedostatkov a realizácii návrhov (odporúčaní) na nápravu nedostatkov, bezodkladne informovať vedenie banky (dozorná rada, predstavenstvo) alebo pobočky (vedúci pobočky) a Národnú banku Slovenska.

Dokumentácia

32. Útvar vnútornej kontroly a vnútorného auditu by mal byť povinný zabezpečiť zdokumentovanie každej ním vykonanej kontroly tak, aby boli aj spätne overiteľné vykonané kontrolné činnosti, zistenia kontroly (zistené nedostatky) a zhodnotenie výsledkov kontroly.

33. Banka alebo pobočka by mala zabezpečiť, aby sa správy a dokumentácia útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu uchovávali (archivovali) najmenej 10 rokov; postup a podmienky by mali byť určené v štatúte útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu.

V Bratislave, 21. 6. 2005

Milan Horváth v. r.
vrchný riaditeľ
úseku bankového dohľadu